

erium magna significationis, cum portendant conjunctionem Christi cum Ecclesia: Præterea an non valde probabilis est sententia, quæ defendit, illa verba formam esse sacramenti? An in perficiendis sacramentis tutor opinio seligenda non est?

XVI. QUÆST. VII. An denuntiatio futuri matrimonii sint necessariæ necessitate sacramenti, an præcepti? RESP. Non esse necessarias necessitate sacramenti, adfirmant omnes; esse verò necessarias necessitate præcepti certum est, ut cœnit ex Tridentino sess. 24. c. 1. Si diversæ parochiæ conjuges sint, in utraque parochia fieri proclamationes debent tribus diebus festis inter Missarum solemnitas. Præceptum hoc sub mortali obligare, docet communis, & vera sententia. Ab hoc præcepto exempti sunt Principes summi. Ab hoc præcepto dispensare solus Episcopus potest, ut Tridentinum decernit. Pro iusta dispensatione aliqua requiritur causa. Cavere tamen Episcopi debent ne nimis facilis sint in ejusmodi dispensationibus concedendis.

XVII. Quicumque scit aliquid impedimentum quod probari per testes possit, tenetur sub gravi culpa illud manifestare, ut omnes docent. Si sit occultum, quod probari per testes nequeat, aliqui negant teneri quempiam ad illud patefaciendum; sed sententia adfirmans communis est. Quilibet enim parere Superiori præcipienti attingitur. Sed Parochus promulgans denuntiationes, legitime præcipit manifestanda impedimenta inter futuros conjuges. Accedit quod revelanti impedimento non incumbit probatio.

XVIII. QUÆST. VIII. Peccantne conjuges, si consumunt matrimonium ante benedictionem nuptialem? RESP. Negant aliqui. Sed Concilium Tridentinum hortatur sess. 24. c. 1. ne in eadem domo cohabitent ante sacram benedictionem in Ecclesia suscipiendam. De hac benedictione Siccius Papa in epist. ad Himerium cap. 4. hæc scribit: Illa benedictio quam nupturae Sacerdos imponit, apud fideles cujusdam sacrilegii instar est, si ulla transgressione violatur. Similia scribit Hormisdas Papa; & Concilium Carthaginense IV. relatum 2. p. D. c. 30. q. 5. c. 5. inquit: Sponsus, & sponsa cum benedicti sunt à Sacerdote, à parentibus, vel à parantibus offerantur, qui cum acceperint benedictionem, eadem nocte pro reverentia ipsius benedictionis in virginitate permanent. Ita loquuntur omnes Patres, & ex Patrum traditione evincimus contra hæreticos matrimonium esse sacramentum, ut supra indicatum est.

XIX. Ut data occasione lectores intelligant quam distet à SS. Patrum doctrina modus opinandi plurium Casuistarum, audiant quæ post P. Sanchez scribit P. Viva q. 4. art. 4. n. 6. ubi ait: Benedictio nuptiarum non videtur esse res gravis, nec VALDE CONGRUENS PROGRESSUI MATRIMONII. Etenim benedictio nuptialis non est sacramentum, sed quoddam sacramentale; nec tantæ momenti, quanti sacramentalia, quæ Baptismo præmittuntur. Quamvis autem non vacet culpa veniali illam simpliciter omittere sine ulla causa contra usum, & consuetudinem Ecclesiæ; nihilominus probabilis est nullam

esse culpam ex iusta causa, videlicet ratione temporis feriat, in adventu, aut quadragesima consummare matrimonium ante benedictionem Ecclesiæ; cum videatur esse consilium, non præceptum illam præmittere.

XX. Hæc legi, & comparati cum doctrina SS. Patrum, & Conciliorum non possunt, quin animus christianæ disciplinæ zelo succendatur. Sacra Pastorum benedictio non videtur esse res gravis, nec valde congruens progressui matrimonii? Matrimonium Catholicorum sacramentum est; & benedictio Sacerdotum non est valde congruens? Quidquam ne plurum aurium offensio continetur in his verbis, judicent sapientes. Peccant igitur, & quidem mortaliter, qui ante benedictionem matrimonium consummant.

DISSERTATIO II.

De impedimentis dirimentibus, & impedimentibus, eorumque dispensatione.

CAPUT I.

De impedimentis dirimentibus.

I. Quindecim impedimenta numerantur post Tridentinum his verbis contenta:

Error, conditio, votum, cognatio, crimen, Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas.

Amen, infans, si clandestinus, & impositus, Simuliter sit captus, loco nec reddita tuto. Hæc faciendæ votant connubia, facta retrahantur.

II. QUÆST. I. An error persona dirimat matrimonium? RESP. Error personæ jure naturæ irritat contractum, quia hic error admittit consensum, quando una persona pro altera substituitur. Error tamen iste antecedens sit oportet, qui det contractum causam ut dum quis intendit ducere Rachellem paratus non ducere Liam. Dispudatur solum num error concomitans nullam reddat matrimonium. Alii adfirmant, alii negant. Mihi probabilior est sententia adfirmans, quia error concomitans quamquam non efficiat involuntarium positivè, efficit tamen negativè. Error circa qualitates accidentales, sive sit antecedens, sive concomitans, juxta probabiliorem sententiam non irritat matrimonium; nisi qualitas accidentalis refundat errorem in ipsam substantiam personæ, vel consensui datus sit solum sub conditione talis qualitatis; puta: si te duco, si es dives, si es nobilis: alioquin te non duco.

III. QUÆST. II. Quid nomine conditionis intelligitur? RESP. Conditio servitutem prodit. Servi illi dicuntur eorum dominus plenum habet dominium quod vendendi, locandi, occupandi, &c. & isti vocantur etiam mancipia. Hæc conditio servitutis juxta omnes irritat matrimonium. Dispudatur solum num error servitutis irri-

ret,

ter jure tantum civili, & ecclesiastico, an etiam naturæ jure. Probabilior mihi sententia est impedimentum iudicium ab ipso naturæ jure proficisci, & à jure positivo determinatum esse. Qui novit aliquam esse servam, & nihilominus eam ducit, validum est matrimonium. Validum est etiam, si quis ignorans esse servam, eam ducat, quum & ipse servus sit: quia par est utriusque conditio.

IV. Tres sunt casus in quibus jura disponunt servum per matrimonium libertatem nasci. 1. est cum dominus dotem tribuit: 2. quando dominus servam in conjugem recipit, aut domina servum: 3. quando dominus tradit servam libero ignoranti servitute. In his tribus casibus etiam in ultimo validum est matrimonium. Nam servitus hæc nullius momenti est, ac si non esset.

V. In servitute partus sequitur ventrem, ut jura disponunt. Si quis ex matre serva, & patre libero nascitur, servus est. Contra qui à matre libera, & patre servo gignitur, liber est. Servi penæ dicuntur damnati à iudice ad trirèmes, ad perpetuum exilium, ad mortem, quam fuga declinant. Istorum matrimonia nulla sunt quantum ad effectus civiles, nempe legitimisationis, hereditatis, &c. Quantum vero ad vinculum conjugale, & sacramentale nulla lege ecclesiastica irritantur. Aliorum servorum matrimonia, invito domino contracta, nunc juxta omnes rata, & valida sunt.

VI. QUÆST. III. Quid sit impedimentum voti, & ordinis sacri? RESP. Votum simplex illicitum non invalidum efficit matrimonium. Votum solemne in Religione approbata emissum nullum reddit matrimonium contrahendum. Itemque votum simplex in Societate Jesu post biennium Novitatus emissum.

VII. QUÆST. IV. Quid sit impedimentum cognationis? RESP. Cognatio triplex, naturalis, spiritualis, legalis. Naturalis dicitur consanguinitas, quasi sanguinis unitas: quia consanguinei eodem stirpe descendunt, & in illo quasi conjunguntur. Cognatio spiritualis est affinitas, quæ contrahitur ex Baptismo, vel Confirmatione, & dicitur etiam *comparativa*. Cognatio legalis ex adoptione legalit oritur, & dicitur *adoptiva*.

VIII. QUÆST. V. Quid, & quomodo sit consanguinitas? RESP. Est vinculum personarum, ab eodem stirpe descendunt, carnali propagatione contractum. Dividitur in lineas, & gradus. Linea est ordinata collectio personarum ab eodem stirpe descendunt. Duplex est: una *directa*, quæ est collectio eorum quorum unus ab altero descendit, ut filius à patre, nepos à filio, & deinceps in infinitum. Hæc dupliciter spectatur. Altera est *ascendentium*, quæ sit ascensus à genitis ad genitores, ut à filio ad patrem, à patre ad avum, &c. Altera *descendentium*, quæ à patre ad filium, à filio ad nepotem, &c. fit descensus. Secunda linea est *transversalis*, quæ est collectio eorum qui ab eodem stirpe descendunt, quin unus ab altero ortum ducat, puta fratres, consobrini, &c. Hæc duplici aspectu consideratur. Altera est *æqualis*, ut duo fratres, qui eodem gradu ab unico stirpe descendunt. Altera dicitur *inequalis*, ut

Tom. II.

patruus, & nepos, qui inæqualiter ab eodem stirpe distant. *Gradus* est distantia major, aut minor unius personæ ab alia secundum lineam consanguinitatis. Sines tandem dicitur illa persona, à qua alia consanguineæ originem trahunt, ut filiorum pater, nepotum avus stirpes est.

IX. QUÆST. VI. Quot sunt regulæ quæ à Theologi, & Canonisti assignantur pro graduum consanguinitatis computatione? RESP. Tres. 1. In recta linea ascenduntium & descenduntium tot sunt gradus, quot personæ, stirpe dempto. Heine pater, filius, nepos, pronepos, abnepos quinque personæ sunt, & quatuor gradus, & filius est in primo gradu cum patre, nepos in secundo, pronepos in tertio, abnepos in quarto: quoniam tot sunt gradus, quot generationes. 2. regula. In linea collateralis equali personæ tot gradibus invicem distant, quot à communi stirpe. Sic duo fratres distant in primo gradu inter se, quia uno gradu distant à stirpe. Duorum fratrum filii sunt consanguinei in secundo gradu, quia in eodem à stirpe distant. 3. regula est. In linea collateralis inæquali tot gradibus inter se distant personæ, quot gradibus distant à stirpe qui est remotior. Quare patruus, & filius ex fratre inæqualiter distant ab avo, in quo conjunguntur. Ille enim in primo, cum sit ejusdem filius, hic verò distant in secundo gradu. Ergo in secundo gradu distant inter se, quia persona remotior duobus gradibus distat à stirpe.

X. In linea recta conveniunt jus canonicum, & jus civile in graduum supputatione. In linea transversa, seu collateralis jus civile discrepat à canonico. Nam jus civile per personas gradus numerat, totque gradus numerat, quot sunt personæ dempto stirpe. Sic duo fratres uno quidem gradu distant à patre communi, à duobus gradibus distant inter se, quia duæ sunt personæ: & duorum fratrum filii distant in quarto gradu, quia quatuor sunt personæ dempto stirpe. Contra jus canonicum, non per personas, sed per distantiam à stirpe gradus numerat. Ratio canonice supputationis est, quia personæ in ordine transverso invicem non conjunguntur, nisi ratione stirpis, à quo descendunt. Ergo nequeunt inter se magis aut minus distare, quam distent à stirpe, à quo descendunt. Hinc duo fratres in primo gradu distant inter se, quia ambo in primo cum stirpe conjunguntur. Si inæqualiter à stirpe distant, ut patruus & filius fratris, eo gradu distant inter se quo distat à stirpe qui est remotior, ut dictum est.

XI. In primo gradu lineæ rectæ nulla sunt matrimonia jure naturæ, ut communiter Patres docent. Dispudant Theologi num in quolibet gradu lineæ rectæ sint illicita matrimonia, & num Adamus si nunc resurgeret, posset alicui feminæ nubere; sed hæc disputationem fultilem judico. Sat enim est, nulla esse usque ad quartum gradum. In quinto enim gradu, aut sunt mortui, aut sunt in eate ita incurvata, ut absurdissimum sit inter eos velle matrimonium contrahere.

XII. In primo gradu lineæ transversæ nulla esse matrimonia jure naturæ contendunt Soto, Toletus, Lugo, Gonet, & alii. Sed contraria sententia negans probabilior est. Nam initio mun-

V 2

di

ii fratres reipsa ducebant sorores. Nec est quod respondeant, id ex dispensatione divina factum. Quid? Tale nec Deus candidit legem, quæ vix promulgata servari sine dispensatione non potuit?

XIII. Cognatio spiritualis, ut indicatum est, dicitur *propinquitas personarum jure ecclesiastico introducta*. Hæc impedimentum inducit inter patris, & baptizatum, aut confirmatum, patremque, & matrem baptizati, aut confirmati. Ad hanc tamen cognationem requiritur solemne Baptisma. Si domi baptizetur privatim, non contrahi hanc cognationem inter patris, & baptizatum, baptizati que patrem, & matrem, sed solum cum baptizante, plures docent.

XIV. Ut cognatio legalis ex adoptione orta inducat impedimentum, sex requiruntur conditiones. 1. ut adoptans sit masculus. 2. ut adoptans sit 25. annorum. 3. ut possit naturaliter filios gignere. 4. Adoptans decem & octo annis excedere adoptatum debet, ut ratione ætatis ejus filius dici possit. 5. Adoptans, & adoptatus debent esse presentes. 6. Accedat Principis seu Magistratus auctoritas oportet. Duplicem distinguunt adoptionem. Prima est *perfecta*, quæ etiam dicitur *arrogatio*, & sic rescripto Principis cum persona extranea que sui juris est. Alia *imperfecta*, & vocatur *simplex adoptio*. Hæc non requirit ut adoptatus sit sui juris, nec Principis supremi rescriptum, sed latet esse conjugaliter Magistratus auctoritas. Arrogatus succedit necessario arroganti tam ex testamento, quam ab intestato. Simplex adoptatus succedit solum ab intestato.

XV. Adoptionem perfectam inducere impedimentum dirimens jure positivo, adfirmant omnes. De imperfecta disputant in utramque partem. Mihi probabilius est non inducere, ut defendere videtur S. Thomas in *Suppl. q. 57. art. 1. ad 1.* Hoc impedimentum durat inter adoptantem, & adoptatum, inter uxorem adoptantis, & adoptatum, inter uxorem adoptati, & adoptantem in perpetuum, inter adoptantem adoptatque posteros usque ad quartum gradum inclusive. In linea collateralali, nempe inter adoptatum, & filios carnales, & legitimos adoptantis durat impedimentum solum usque dum subiecti peribunt potestati adoptantis. Sublata patria potestate aut morte adoptantis, aut emancipatione filii adoptati, vel naturalis, evanescit impedimentum istud, nec extenditur ultra primum gradum. Cap. unic. de *cognat. legali*.

XVI. QUÆST. VII. *Quid sit impedimentum criminis?* RESP. Est adulterium cum promissione futuri matrimonii post mortem alterius conjugis, aut est homicidium cum complicitate consensu patrum sine adulterio; aut adulterium cum matrimonio de presenti contracto cum complice. Itaque crimen istud quadruplex est. 1. solum homicidium 2. homicidium cum adulterio. 3. adulterium cum promissione futuri matrimonii. 4. adulterium cum matrimonio.

XVII. Ad hoc ut homicidium cum adulterio inducat impedimentum dirimens, sequentes conditiones requiruntur. 1. Quod mors reipsa secuta

fuert vi salis actionis. 2. Matrimonium antecedens conjugis occisionem debet esse validum. 3. Adulterium debet esse consummatum. 4. Adulterium antecedit occisionem oportet. 5. Adulter, & adultera debent esse concilii matrimonii utriusque. Requiritur semper animus futuri matrimonii, ut communiter auctores docent, quam vis aliqui doceant sufficere homicidium cum adulterio.

XVIII. Homicidium sine adulterio inducit impedimentum dirimens, quando vir, & mulier conspirent in machinationem mortis uxoris, aut mariti cum intentione ut morte secuta matrimonium inaneat. Et requiritur ut mors reipsa sequatur.

XIX. Adulterium cum promissione futuri matrimonii sine homicidio impedimentum dirimens inducit, quando adulterium est consummatum, & ambo adulter, & adultera sunt concilii matrimonii. Rursus tam adulterium, quam & promissio antecedere mortem conjugis debent & promissio signis externis manifestata, & acceptata sit oportet; non tamen ut sit mutua, nec juxta multos ut sit sincera.

XX. Adulterium cum matrimonio de presenti contracto inducit impedimentum dirimens, si matrimonium præcedens fuit validum, & ambo concilii sint, & matrimonium contrahere reipsa attentaverint.

XXI. QUÆST. VIII. *Quid sit impedimentum disparis cultus?* RESP. Dispar cultus diversam religionem significat, qualis est inter fidelem, & infidelem non baptizatum. Hoc impedimentum jure ecclesiastico in vedum est, à quo iusta, & gravi causa urgente summus Pontifex dispensare potest. Fidelis enim contrahere matrimonium debet ut sacramentum. Non baptizatus autem nullus sine Baptismo sacramenti capax est. Quando imminet subversiois periculum jure naturali, divinique ejusmodi matrimonia prohibita sunt. Similiter matrimonia catholicorum cum hæreticis jure tum divino, tum ecclesiastico prohibita sunt, non tamen invalida. Hæretici enim excommunicati sunt. Ergo non funt in artificissimam matrimonii societatem admittendi. Et sanè Pontifices summi non nisi in causis gravissimis, & urgentissimis ad graviora vitanda incommoda eadem permittunt.

XXII. QUÆST. IX. *Quid sit impedimentum coactionis, & ligaminis?* RESP. Hoc impedimentum coactionis oritur ex vi, aut metu, quo quis cogitur ad matrimonium contrahendum. Vis hæc extrinsecus illata sit oportet, & metus talis esse debet qui cadat in virum constantem, ut supra explicatum est. Impedimentum ligaminis illud est quod conjugati contrahunt ex matrimonio, atque aliam uxorem vivente priore ducere nequeunt. De hoc impedimento, seu de polygamia supra dictum est.

XXIII. QUÆST. X. *Quid sit impedimentum publicæ honestatis, & inter quos contrahatur?* RESP. Hoc impedimentum oritur ex matrimonio, & ex sponsalibus. Contrahitur inter sponsum, & matrem, & forem, ac filiam sponse, vel inter sponsum, & patrem, fratrem, ac filium sponsi, dum

dum tamen valida fuerint sponsalia prius contracta. Si enim aliquo ex capite invalida sint, nullum oritur impedimentum. Impedimentum autem ortum ex matrimonio rato extenditur usque ad quartum gradum, quia Tridentinum solum impedimentum ortum ex sponsalibus limitavit.

XXIV. Ex matrimonio clandestino oritur impedimentum publicæ honestatis, quia hæc matrimonia non sunt irrita ex defectu consensu, sed ob omissionem solemnitatum. Sola autem matrimonia non sunt irrita ex defectu consensu, non inducunt impedimentum publicæ honestatis. Hoc impedimentum publicæ honestatis perpetuum est, sive ortum sit ex matrimonio rato, sive ex sponsalibus. Si sponsalia valida mutuo consensu dissolvantur, impedimentum nihilominus durat, quia continuò ac sponsalia valida contracta sunt, impedimentum ortum est. Secunda sponsalia ut potè nulla, postquam quoad valida sunt prima, nullum inducunt impedimentum.

XXV. QUÆST. XI. *Quid sit impedimentum affinitatis?* RESP. Affinitas est *propinquitas personarum ex copula carnis proficiens*. Ea copula necessaria est quæ sufficit ad matrimonii consummationem. Affinitas ex copula sive licita, sive fornicaria oritur, duratque in perpetuum. Cousanguinei viri non sunt per hujus carnalem copulam affines consanguineis femine, qua cum ille copulam habuit, nec contra, quia affinitas non parit affinitatem. Solum ergo ille qui copulam habuit carnalem, sit affinis consanguineis femine, & femina sit affinis consanguineis viri. Impedimentum affinitatis dirimit matrimonium, oritur ex copula licita usque ad quartum, ex illicita usque ad secundum inclusive, ut Tridentinum determinavit.

XXVI. QUÆST. XII. *Quid sit impedimentum impotentie?* RESP. Paucæ capita, ea qua potero cautione attingam, nec calamis ipse tam putidam materiam verlando maculetur.

XXVII. Impotentia est *ineptitudo ad exercendam copulam conjugalem cum penetratione vasii muliebri, & effusionis seminis intra illud, apta ad proli generationem*. Hæc impotentia alia supervenit, alia antecedit matrimonium: alia perpetua, ad tempus alia: alia naturalis, & intima: alia accidentalis extrinsecus adventiens. Naturalis alia ex defectu caloris in viro, alia ex nimia arctatione partium in femina. Rursus naturalis, alia absoluta respectu omnium, alia respectiva, id est in viris reip. & hujus, & non alterius femine. Accidentalis alia est à natura, ut in senibus; alia ab homine, ut in eviratis, & eunuchis; alia à demone, ut in maleficis.

XXVIII. Impotentia absoluta est impedimentum dirimens matrimonium. Similiter impotentia reputatur illa, quæ propter nimium calorem, aut arctationem femine, immitti semen in totum, aut in partem intra vas naturale nequit, quando nullo proutus remedio tolli potest. Et hæc etiam inducit impedimentum dirimens matrimonium jure & naturali, & ecclesiastico, ut omnes farentur. Sive hæc impotentia sit mutua, sive in uno solo, sive sciatur, sive ignoretur à conjugibus,

Tom. II.

bus, dirimit matrimonium, nec possunt eodem juri suo: quia absurda quæ inde sequerentur, nota sunt: & peccant mortaliter qui concilii impotentie contrahunt matrimonium.

XXIX. Impotentia temporalis non dirimit matrimonium, ut habetur cap. *Fraternitatis*, & docent omnes. Illa dicitur impotentia temporalis, seu ad tempus, quæ absque peccato, & vitæ periculo tolli potest. Peccat tamen mortaliter qui vel quæ ejusdem consilia contrahit, ob injuriam illatam parti, & ob alia absurda inde proficiscentia. Qui vera coeundi facultate pollent, validum inveniunt matrimonium, etiam si steriles sint vel à natura, vel ob senectutem. Plura dicenda essent de impotentia respectiva. Verum quia raro hæc accidit, & aliunde luculenta sunt, idè eadem prætereo.

XXX. Impotentia accidentaliter proficiens ex defectu ætatis, ut in pueris, nullum reddit matrimonium jure ecclesiastico. Senectus non est impedimentum dirimens. Si tamen impotentes essent ad coeundum modo apto ad generationem, nullum esset matrimonium. Spadones utroque testiculo carentes inepti sunt ad matrimonium, apti verò, si uno tantum careant.

XXXI. Impotentia ex maleficio proveniens si intra trimum orationibus, jeuniis, & penitentia, & exorcismis Ecclesiæ auferri nequeat, perpetua judicatur, & matrimonium irritum reddit. Similiter perpetua reputatur, quando auferri absque alio maleficio nequit, cum nunquam liceat maleficio maleficio tolli.

XXXII. Impotentia superveniens matrimonio ex quocumque capite proficiscatur, nullo modo dirimit matrimonium. Ejusmodi impotentes nequeunt conari ad concubitum, quando periculum sit effundendi semen extra vas, & experimento didicerint se revera ineptos esse ad copulam. Dura res est; sed tribulationem carnis patienter hujusmodi. Si contra contingat semen non insequenter immitti intra vas, licet interdum præter eorum animum aliter eveniat, non sunt ab officio uxorio prohibendi. Prudentia tamen opus est.

XXXIII. QUÆST. XIII. *Quid sit impedimentum clandestinitatis, & raptus?* RESP. Impedimentum clandestinitatis oritur ex matrimonio occulto absque Parochi, & testium presentia, dignisque jure ecclesiastico matrimonio, de quo dictum est supra. Raptus dicitur impedimentum impediens, quando homo uxorem adducit à domo proprii mariti. Raptus iste non modo impedit matrimonium cum femina rapta, sed & cum quocumque alia, quando revera uxor est sub potestate mariti, & iste repugnet. Esti femina rapta consentiat, & rapta, & raptor impedimento ligantur, si maritus repugnet.

XXXIV. Raptus qui est impedimentum dirimens, est *violenta femina abductio de loco in locum matrimonii causa*. Duplex violentia. Physica una, qua per vim è domo sua femina trahitur. Moralis altera, quæ minus excitat timorem cadentem in virum constantem. Alterutra ad raptum requiritur. Si enim femina è domo parentum, ipsa consentiente, abducatur, etiam si dolo, & fraude

decepta, non est raptus inducens impedimentum, quia tunc fuga est, non raptus, cum omnis vis sit physica, sive moralis desit, quoties scemina consentit. Nec refert, quod scemina rapta sit virgo, vel corrupta. Dicitur de loco in locum, id est de loco in quo est, ad locum in quo sit sub potestate raptoris, deduci debet, quamvis nulla succedat copula. Quare si eam de cubiculo in cubiculum traducat, ut eam cognoscat, non est raptus. Additur *matrimonii causa*, quia si desit hæc intentio, & ob alium finem, puta explendæ libidinis, scemina traducatur, non est propriè raptus inducens impedimentum. Pœnas constitutas contra raptos lege in Tridentino sess. 24. cap. 6.

CAPUT II.

De impedimentis impedientibus.

I. Duplex impedimentorum impedientium genus. Aliud absque delicto, aliud ex delicto proficiscitur. Prioris generis sunt quinque his verbis contenta,

Ecclesia vetitum, nec non tempus feriatum,

Atque catechismus, sponsalia, junctio votum:

Impediment fieri, permittunt falsa teneri.

Posterioris generis sunt septem, his aliis verbis contenta.

Incessus, raptus sponsata, mors mulieris,

Susceptio propria prolis, mors presbyteralis,

Vel si penitent sollemniter, aut monialem

Accipiat: prohibent hoc conjugium sociandum.

II. Ecclesia vetitum significat prohibitionem Superioris, nempe Parochi, Episcopi, ne matrimonium celebraret tali tempore. *Tempus feriatum* est à prima Dominica Adventus inclusivè usque ad Epiphaniam inclusivè, & à die Cinerum usque ad octavam Paschæ inclusivè. *Catechismus*, seu fidei instructio infert illud impedimentum, quod contrahit ille qui pro infare respondet dum solemnes ceremoniæ in Ecclesia suppleantur, quando Baptisma urgente necessitate privatim administratum fuit. Baptismi impedimentum dirimens, catechismi patris impedimentum impediens contrahunt. Impedimentum istud sublatum per Tridentinum plures contendunt. *Sponsalia* cum quacumque persona legitime contracta matrimonium cum alia impediunt. *Votum simplex castitatis*, non nubendi, suscipiendi ordines sacros, ingrediendæ Religionis est impedimentum matrimonium impediens. Mulier contrahere licet nequit cum viro uno ex his votis ligato. *Incessus* est copula maritali cum sanguine uxoris, aut contra uxoris cum sanguine viri. De raptu jam dictum est.

III. *Uxoriciidium* patratum non animo contrahendi, sed ob iram, vindictam, aliamve causam impedit matrimonium cum quacumque alia persona, etiam si adultera uxor fuisset. *Susceptio filiorum* parit impedimentum ratione cognationis spiritualis, quod tum evenit, si conjux, aut alterius conjux, aut utriusque baptizet filium, aut ex sacro fonte elevet, aut confirmandum pre-seuter, animo negandi debitum conjugale. Si ta-

men ex necessitate filius alterius conjux baptizetur, nullum contrahitur impedimentum. *Mors presbyteralis* impedimentum infert, quando quis occidit Presbyterum. Ut tamen hoc impedimentum quis incurrat, convictus sit occisionis in foro externo oportet. *Penitentia sollemniter* parit impedimentum, quamdiu illa durat, cum nuptias quæ lætitiâ afferunt, celebrare illos non deceat qui luctui, & mœstitiæ operam dant. *Conjugium cum moniali* est ultimum impedimentum, quod tum contrahitur, cum quis licenter virginem Deo desponsatam ducere non veretur. Is in perpetuum jure matrimonii privatur ob injuriam irrogatam divino sponso Christo.

IV. Qui aliquo ex recensitis impedimentis ligatus matrimonium contrahit, non privatur jure debiti petendi, nisi in voto castitatis, & in incestu; reddere tamen attingitur etiam his ligatus. In reliquis, & petere, & reddere valet. Adverunt auctores exceptis *interdicto tempore, voto, & sponsalibus*, cetera impedimenta oblolescere. Quare impedimenta impedientia quæ nunc vigent, hoc exprimentur versu:

Ecclesia vetitum tempus, sponsalia, votum.

Ad hoc tamen quod attinet, consuetudini hærendum est.

CAPUT III.

De potestate, & causis dispensandi in his impedimentis recensitis.

I. **QUÆST. I.** *Quis potestatem habet dispensandi ab his impedimentis dirimentibus?* RESP.

Communis Theologorum sententia est usu, & consuetudine accedente, solum Romanum Pontificem jure ordinario dispensare à præfatis impedimentis, exclusis Episcopis, & Legatis à latere.

II. **QUÆST. II.** *An Episcopi, urgente necessitate dispensare ab aliquo impedimento dirimente ante matrimonium contractum valeant?* RESP. Communis sententia affirmat, dummodò necessitas siturgens & gravis, & aditus ad Pontificem summum non patet, & periculum infamie, vel incontinentiæ, vel alterius mali sit in mora. Nulla expressa lex, nullus canon declarat Episcopos non posse in diececi ea peragere in his casibus quæ æternæ ovium salutis necessaria sunt. Ex sola consuetudine, & usu Pontifices summi in ejusmodi impedimentis dispensant. Ergo cessat, dum talis urget necessitas, quæ impedit dispensationem à Pontifice peti, & aliunde concedi ab Episcopo potest. Duo extrema in hoc sicut in cæteris declinanda sunt: & nimia dispensandi facilitas absque legitima causa, & nimia severitas coarctandi Episcoporum auctoritatem, quæ natura sua ampla est, & solum in bonum commune Ecclesiæ à Pontificibus summis restricta. Ergo quoties bonum commune postulat, & adiri Pontifex nequeat, periculumque sit in mora, dispensare Episcopi valent tum ante, tum post matrimonium contractum.

III. **QUÆST. III.** *Requiris arne quod boni sibi contractum matrimonium sit, ut dispensare ab im-*

impedimento Episcopus quæat? RESP. Sufficit bona fides in uno solo conjuge, ut communis sententia doceat. Plures etiam contendunt dispensare Episcopum posse, etiam si mala fides præcesserit in utroque. Probabilior tamen opinio requirit bonam fidem saltem in uno conjuge.

IV. **QUÆST. IV.** *A quibus impedimentis extra necessitatis casum dispensare Episcopus potest?* RESP. Bonacina, Henriquez, Sanchez, Castropalaus, Salmanticenses docent, Episcopos dispensare posse in impedimento superveniente matrimonio ob affinitatem, cognationem spirituales, votum simplex castitatis, ne conjuges sibi invicem debitum petant, licet nulla sit necessitas urgens: idque constare ajunt ex legitima consuetudine.

V. Affert solent multa privilegia concessa Mendicantibus Fratibus dispensandi in impedimento superveniente matrimonio ob copulam habitam cum consanguinea conjugis in primo vel secundo gradu, vel ob votum simplex castitatis ante matrimonium emissum, ut possint invicem reddere, & petere. Hæc omnia privilegia mihi commenticia sunt, quia nullum reperire authenticum documentum potui quod evincatur legitima esse hæc privilegia.

VI. **QUÆST. V.** *Peccant ne Superiores absque justa causa ab his impedimentis dispensantes?* RESP. Convenit penes omnes peccare tum concedentes, tum petentes dispensationem absque causa. Disputant auctores num peccatum mortale sit, an veniale. Suarez, Bellarmius, Toletus, & alii graviores Theologi admovent esse mortale. Hæc sententia vera est. Dispensationem sine causa crudelium dispensationem vocat S. Bernardus. Quis non videt leges in bonum commune Ecclesiæ lætas pro arbitrio perfundare peccatum esse mortiferum? Materie parvitas excusare à gravi culpa potest.

VII. **QUÆST. VI.** *Valida ne sit hujusmodi dispensatio sine causâ concessa?* RESP. Theologi communiter docent dispensationem inferioris in lege Superioris sine causa nullam esse. Hinc inferunt, Episcopum in lege pontificia invalidè sine causa dispensare. Similiter Papam invalidè dispensare in voto, in juramento, & in alia quacumque divina lege, iusta causa sublatâ.

VIII. Aliqui docent, legislatorem in lege à se lata posse validè dispensare absque justa causa: quia, inquit, in propria lege Legislator ut dominus operatur. Ergo sicut prodigus, inquit, validè transfert suorum bonorum dominium, tamen prodigendo peccat; ita legislator validè in propria lege dispensat cum aliis, secus cum semetipso. Hæc opinio mihi falsa est. Distinctio dispensationis respectu sui, & aitorum mihi commenticia videtur. Lex quæque in bonum commune lata est. Lege naturali, & divina legislator obstringitur bonum commune promovere tam respectu sui, quam subditorum. Legislatores directi, subditi coactivè subditi legibus sunt. Ergo qua ratione recentiores isti adfirmant invalidè secum, eadem adfirmare debent invalidè cum aliis dispensare.

IX. **QUÆST. VII.** *Quænam sunt justæ dispensationis causæ?* RESP. Plures assignantur. 1. est

ablatio litium, scandalorum, rixarum, & bonum pacis. 2. si in oppido in quo mulier degit, commodè parum non inveniat qui nubat. 3. defectus dotis, quando puella inveniat confanguineum qui absque dote illam desponsat. 4. conventio divitiarum in eadem familia. 5. inflauratio matrimonii bona fide contracti. 6. postulatium Regum, & magnorum Principum. 7. excellentia meritorum erga Ecclesiam. 8. subministrato pecuniæ in subsidium Ecclesiæ.

X. An omnes istæ causæ legitimæ sint, illi judicent quorum interest: ultima sanè mihi non probatur, de qua P. Viva q. 6. a. 2. n. 4. ait: *Notat tamen Sanchez, quod petens sine causâ dispensationem matrimoniales exhibendo copiosam elemosinam, non peccet, sicut nec qui sine causâ in petitis utitur. Ratio, quia quomodo sine causâ petuntur, non conceduntur tamen sine causâ. Næ hæc robusta ratio? Non conceduntur sine causâ, quia conceduntur propter pecuniam. Quæ non blaterant Lutherani, & Protestantæ talia legentes? An non essent leges istas esse crumenificas? At istorum calumniam labefactamus Tridentinum Synodum opposentes, quæ statuit dispensationem. 1. *Varò. 2. ex causâ. 3. GRATIS* concedendas esse. Nec refert quod aliqui minus rectè leges interpretentur.*

XI. Quando tempore dispensationis extabab causa, etiam si postea cesset, consistit dispensatio quia continuè ac dispensatio valida concessa est, aufertur impedimentum. Secus dicendum est de dispensatione ab his quæ habent tractum successivum. Obtinisti dispensationem ob debilitatem à jejunio: cessante debilitate cessat dispensatio.

XII. **QUÆST. VIII.** *Quid sit dispensatio subreptitia?* RESP. Jam supra dictum est illam esse quæ aut ob falsitatem expressam, aut ob veritatem occultatam conceditur. Si plura cupis, lege tom. 10. l. 2. diff. 3. c. 5.

DISSERTATIO III.

De obligatione, & peccatis sponsorum, & conjugum.

CAPUT I.

De hæc sponsalium, obligatione, & peccatis sponsorum.

I. **QUÆST. I.** *Quis sit sponsalium finis?* RESP. Ideo ab Ecclesia instituta sponsalia sunt, ut fideles ad magnum matrimonii sacramentum virtutibus, & sanctimoniâ ornati accedant. Sunt enim ad hoc sacramentum sponsalia, quod catechumenatus ad Baptismum, tonsura clericalis ad Ordines, novitatus Religiosorum ad solemnem monasticam professionem, ut in *Suppl. q. 43. a. 1. ad 6.* docet Angelicus inquit: *A prima sponsione dicuntur sponsalia propria, quæ sunt quedam sacramentalia, sicut exorbimus Baptismi.* Præcipuum ad hæc tria sacramenta ritè suscipienda Ecclesiæ virtutum exercitio disponendos, præparandosque